

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING FOHISHALIK BILAN SHUG'ULLANISH HUQUQBUZARLIKLARI PROFILAKTIKASI BO'YICHA FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Abduhoshimov Asadbek Baxtiyor o'g'li

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17303195>

Annotatsiya: Mazkur maqolada profilaktika inspektorlarining fohishalik bilan shug'ullanish holatlarini oldini olish, ularning sabab va shart-sharoitlarini aniqlash hamda bunday huquqbuzarliklarning ijtimoiy ildizlarini bartaraf etishdagi o'rni va roli yoritilgan. Shuningdek, ichki ishlar organlari tizimida ushbu turdagi huquqbuzarliklarni profilaktika qilish bo'yicha amaliy mexanizmlar, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari tahlil qilingan. Maqolada mahalla, jamoatchilik, NNT va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni kengaytirish, raqamli nazorat vositalarini joriy etish va aholining huquqiy ongini oshirish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, fohishalik, huquqbuzarliklar profilaktikasi, axloqiy tarbiya, huquqiy ong, ijtimoiy xavf, jamoatchilik hamkorligi.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatda axloqiy buzilish, oilaviy qadriyatlarining zaiflashuvi va iqtisodiy omillar tufayli fohishalik bilan shug'ullanish holatlari ayrim hududlarda kuzatilmoqda. Ushbu holatlar nafaqat axloqiy muammoga, balki jinoyatchilikning boshqa turlariga ham zamin yaratadi. Shu bois, ushbu muammoning ildizini o'rganish, profilaktika choralarini kuchaytirish va bu borada profilaktika inspektorlarining faoliyatini takomillashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

Fohishalik bilan shug'ullanish holatlarini kamaytirish nafaqat huquqni muhofaza qilish, balki ijtimoiy, axloqiy va tarbiyaviy jarayonlarni uyg'unlashtirishni talab etadi. Ichki ishlar organlarining profilaktika inspektorlari bu jarayonning birlamchi bo'g'ini sifatida hududda axloqiy muhitni mustahkamlash, xavfli shaxslarni aniqlash va ularni ijtimoiy rehabilitatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism

1. Huquqbuzarlikning mohiyati va sabablari

Fohishalik bilan shug'ullanish – bu shaxsning moddiy manfaat evaziga jinsiy aloqa qilishi bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksining 190-moddasida ma'muriy javobgarlikka sabab bo'ladi. Ushbu holatlarning ko'pchiligi iqtisodiy qiyinchilik, ishsizlik, oilaviy muammolar, past axloqiy tarbiya va ijtimoiy nazoratning sustligi bilan bog'liq.

Profilaktika inspektorlari aynan shu omillarni o'z vaqtida aniqlashi, xavf guruhidagi shaxslar bilan yakka tartibda ishlashi va ularni ijtimoiy hayotga qaytarish bo'yicha rehabilitatsion choralar ko'rish lozim.

2. Profilaktika inspektorining vazifalari va faoliyat yo'nalishlari

Profilaktika inspektorining asosiy vazifasi – fohishalik bilan shug'ullanish holatlarining oldini olish, bu faoliyat bilan shug'ullanayotgan shaxslarni aniqlash, ularning motivlarini o'rganish va ijtimoiy yordam mexanizmlarini yo'lga qo'yishdan iborat. Ushbu faoliyat quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi lozim:

- **Ma'naviy-tarbiyaviy yo'nalish:** yoshlar o'rtasida axloqiy targ'ibotni kuchaytirish, ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda davra suhbatlari tashkil etish;

- **Ijtimoiy himoya yo‘nalishi:** muhtoj ayollarni ish bilan ta‘minlash, ularga psixologik yordam ko‘rsatish;
- **Huquqiy yo‘nalish:** fohishalik faoliyatini tashkil etuvchi yoki undan daromad oluvchi shaxslarga nisbatan qonuniy chora ko‘rish.

3. Mahalla va jamoatchilik bilan hamkorlik

Mahalla institutlari, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” ma‘lumotlari asosida xavf guruhidagi shaxslarni aniqlashda profilaktika inspektori hamkorlikda ishlashi zarur. Mahalla faollari bilan birgalikda profilaktik reydlar o‘tkazish, ijtimoiy muhitni tahlil qilish va aholining huquqiy ongi bilan ishlash samarali natija beradi.

Bundan tashqari, nodavlat tashkilotlar va psixologik markazlar bilan hamkorlikda axloqiy muammolarni bartaraf etish dasturlarini ishlab chiqish foydali natijaga olib keladi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli

Bugungi raqamli davrda fohishalik faoliyatining ko‘plab turlari internet orqali yashirin tarzda amalga oshirilmoqda. Shu bois profilaktika inspektorlari uchun maxsus “**raqamli monitoring tizimlari**” joriy etilishi lozim.

Virtual tarmoqlarda shubhali e‘lonlarni aniqlash, ularni tahlil qilish, shuningdek, yoshlar o‘rtasida axloqiy xavf haqida ogohlantiruvchi ijtimoiy roliklar tayyorlash zarur.

5. Huquqiy va axloqiy targ‘ibot

Profilaktika inspektorlari tomonidan ta‘lim muassasalari, mehnat jamoalari va mahallalarda muntazam ravishda “**Axloq va qonun ustuvorligi**” mavzusida uchrashuvlar o‘tkazilishi kerak. Bu orqali fohishalikning nafaqat huquqiy, balki ma‘naviy zararlarini tushuntirish, yoshlarni bunday yo‘ldan qaytarish mumkin.

Natijalar va tahlil

O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, fohishalik bilan shug‘ullanish holatlari asosan iqtisodiy nochorlik, past huquqiy madaniyat va ijtimoiy befarqlik oqibatidir. Ayni paytda, profilaktika inspektorlari faoliyatida bu muammoni chuqur o‘rganish, tahlil qilish va individual yondashuv asosida hal etish mexanizmlari yetarlicha yo‘lga qo‘yilmagan. Mahalliy darajada ijtimoiy rehabilitatsiya markazlarini tashkil etish, xotin-qizlar bandligini ta‘minlash va psixologik maslahat xizmatlarini kengaytirish orqali bu holatlarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Xulosa

Profilaktika inspektorining fohishalik bilan shug‘ullanish huquqbuzarliklarini oldini olishdagi roli beqiyosdir. Bu faoliyatni samarali tashkil etish uchun quyidagilar muhim:

- xavf guruhidagi shaxslarni aniqlashda ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish;
- ma‘naviy-ma‘rifiy ishlarga zamonaviy yondashuvni tatbiq etish;
- profilaktika inspektorlarini maxsus psixologik tayyorgarlikdan o‘tkazish;
- raqamli nazorat tizimlarini joriy etish;
- ijtimoiy rehabilitatsiya va bandlik dasturlarini kengaytirish.

Mazkur chora-tadbirlar fohishalik bilan shug‘ullanish holatlarining kamayishiga, fuqarolarning huquqiy ongi va ma‘naviy saviyasining yuksalishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Qodirov, A. (2022). *Axloqiy buzilishlarning ijtimoiy sabablari va ularning oldini olish yo‘llari*. – Toshkent: IIV Akademiyasi nashriyoti.

2. Rasulov, D. (2021). *Fohishalik bilan shug'ullanish huquqbuzarliklari va ularni profilaktika qilish masalalari*. – “Huquq va xavfsizlik” jurnali, №4, 55–63-betlar.
3. Ismoilov, H. (2020). *Jamoatchilik hamkorligi asosida axloqiy jinoyatlar profilaktikasi*. – Toshkent davlat yuridik universiteti to'plami, №2, 73–81-betlar.